

мај 2002.

Vera Vasić, Tvrтко Prčić, Gordana Nejgebauer: **Du yu speak anglosrpski? Rečnik novijih anglicizama** (Zmaj, Novi Sad 2001, 277 str.)

Du yu speak anglosrpski? Rečnik novijih anglicizama је корпусни абecedни речник новијих англицизама у српском језику. Термин „noviji anglicizmi“ је дефинисан као „one reči iz engleskog jezika koje su u proteklih tridesetak godina ušle u srpski jezik, kao i ranije prihvaćeni anglicizmi, ali sada s novim značenjima“ (Reč unapred, стр. 8). Макроструктуру речника чини близу 950 одредница из корпуса ексцерпираног из дневних новина, недељних и месечних часописа објављених на подручју Југославије у периоду од 1996. до 1999. године, радио и телевизијских емисија и говорног језика. Аутори су се при избору одредница ограничили на општи, свакодневни лексикон, те у речник нису уврстили ускостручне термине. У речник нису ушле ни интерполације енглеских речи и израза на које су наишли у корпусу, као на пример *See you!, by the way*, итд., „pošto se tu ne radi o anglicizmima nego o povremenoj i individualnoj upotrebi engleskih reči, pa stone ne čine — ili, ne čine još — sastavni deo leksičkog fonda srpskog jezika“ (Reč unapred, стр. 8).

У „Reči unapred“ аутори износе мотиве за стварање овог речника, дефинишу корпус и приказују структуру одреднице. Објашњено је и да је наднаслов *Du yu speak anglosrpski?* пародија наше језичке стварности која је толико пуна лоше адаптираних или потпуно неадаптираних англицизама да језик којим се говори није ни српски ни енглески већ „jedna nasumična i proizvoljna mešavina“. Следи „Vodič kroz Rečnik“ који пружа детаљан опис једне одреднице и објашњења употребљених симбола. Водич је подељен у 9 делова и кориснику пружа упутства за бржу и лакшу употребу Речника. Пратећи структуру одреднице, она су усредсређена на правопис, граматiku, изговор, неприхватљиве правописне облике, изворне облике и њихову адапта-

цију у српском језику, индекс интегрисаности у српски језик, значење, примере и устаљене спојеве речи.

Речник садржи и библиографију штампаних, електронских и интернет речника, као и списак извора који су сачињавали корпус. Ради лакшег коришћења Речника, на предњим и задњим унутрашњим корицама налази се табела са пописом коришћених скраћеница и симбола, која такође упућује корисника на одговарајући део у Водичу, где може наћи више информација.

Све одреднице у Речнику доследно су и систематски транскрибоване на српски, при чему се искључује могућност писања у изворном облику. Изузетак чини пет одредница (*ejds, faks, imejl, Mis и pres*), код којих се допушта писање у изворном облику, али само у контекстима наведеним у оквиру тих одредница. Све одреднице и њихови варијантни облици штампани су црвеном бојом што изузетно олакшава и убрзава коришћење Речника. Неприхватљиви правописни облици уврштени су у абecedни редослед одредница заједно са препорученим, али се корисник упућује на исправан облик, на следећи начин: WEB ⇒ veb. Писање сложеница са цртицом задржано је само уколико у српском постоји семантичка прозирност (нпр. *art-direktor, mas-mediji, seks-simbol*), док се остале пишу састављено без обзира на конвенцију у енглеском језику (нпр. *blokbaster, bodiart, juzerfrendli*).

Хомонимне лексеме дате су као засебне одреднице и обележене спуштеним словом, нпр.

singl **A**, a (Npl. ovi) *m* /singl/

singl **B**, *prid ind* /singl/ ili /s̄ingl/

Микроструктура речничке одреднице биће илустрована одредницом veb:

veb, a *m* /vèb/; ⊗ WEB

[eng. *web*, od *World Wide Web*]

1 ogranak →interneta koji omogućava lako pretraživanje, pristupanje i preuzimanje podataka i →fajlova sa svih međusobno umreženih →kompjutera

1	1	±
---	---	---

... da se spreči prevashodno američka praksa „praćenja“ korisnika na >Webu< i pravljenja korisničkih ili potrošačkih profila koji se kasnije prodaju raznim trgovačkim firmama.жТ

2 svetska →kompjuterska mreža koja putem →satelita i telefona povezuje manje →kompjuterske mreže i omogućava međusobnu komunikaciju njihovih korisnika (E); = →internet, = →net

1	0	±
---	---	---

Savetujemo vam da obavezno posetite Download Zone jer zaista nije slučajno dobio preko dvadeset cyber nagrada namenjenih najboljim mestima na >webu<!šT
Ovaj časopis izlazi s blagoslovom episkopa vranjskog P. i nudi na >webu< tekstove iz dosad objavljenih brojeva.šT

— *det* (1)

0	1	±
---	---	---

Tokom prošle godine >web< poštanski servisi su postali najbolje ulaganje internet portala.šT
Zanimljivost je da pored >web< maila postoji i mogućnost prosleđivanja (forwarding) poruka.šT
... otkrila sigurnosnu rupu koju mogu da iskoriste neprijateljski nastrojani >Web< operateri i pošiljaoci zaražene elektronske pošte.šT
☞ veb adresa, veb čitač, veb korisnik, veb prezentacija, veb sadržaj, veb server, veb servis, veb strana

Грамагичке информације дате су одмах иза одреднице. Код именица је то наставак за генитив једнине. Где за тим постоји потреба, дати су и наставци за номинатив множине или за датив једнине. Где за тим постоји потреба, дати су и наставци за номинатив множине или за датив једнине. Индеклинабилност је означена скраћеницом *in-dekl*, а род скраћеницама српских термина: *m*, *ž*, *s*. Када је реч о глаголима, наведене су грамагичке категорије глаголског вида и глаголског рода, заједно са конјугационим наставцима. Придеви су наведени у облику за мушки род уз информацију о облицима за женски род или о евентуалној индеклинабилности.

Изговор са акцентима дат је након грамагичких информација, а где постоје, дати су и варијантни изговори: **tajmer**, а *m* /tájmer/ или /tájmer/. Чињеница да акценти нису означени на самој речи чини речник приступачнијим за просечног корисника.

Што се тиче изворних енглеских речи, оне су дате за главну одредницу да илуструју однос између енглеске и српске лексеме. Приказано је да ли је реч преузета без адаптације, уз адаптацију, или је пак настала комбиновањем енглеских елемената или енглеских елемената са српским.

Индекс интегрисаности симболички представља степен интегрисаности лексеме у српском. Дат је уз значење главне одреднице, поједина значења полисмених лексема као и уз пододредницу и различиту морфосинтаксичку класу одреднице. Састоји се од табеле од три

поља која представљају оцене адаптираности облика, адаптираности значења и оправданости употребе.

Значење лексема у речнику изведено је из корпуса и дато у виду концизних али ипак обухватних и прецизних дефиниција које садрже не само језичке податке већ и елементе енциклопедијског знања, нпр.

izin

elektronska publikacija, obično besplatna, kojoj se pristupa putem →interneta; = elektronski magazin

sešn

ugovoreni sastanak za vreme kojeg muzičari sviraju, naročito tokom snimanja u studiju; ≈ sesija

Дефинисање путем синонима је ретко и коришћено је само са лексемама које су довољно познате, нпр.

ofis, a m /ɔfis/ ili /ɔfis/; ⊗ OFFICE

[eng. *office*]

= kancelarija, = biro,

а тамо где, као у овом примеру, постоји више од једног синонима, они су дати по редоследу првенства.

Код полисемних лексема, свака појединачна семема означена је бројком, у оквиру главне одреднице:

veb, a m /vèb/; ⊗ WEB

[eng. *web*, od *World Wide Web*]

1 ogranak →interneta koji omogućava lako pretraživanje, pristupanje i preuzimanje podataka i →fajlova sa svih međusobno umreženih →kompjutera

—

2 svetska →kompjuterska mreža koja putem →satelita i telefona povezuje manje →kompjuterske mreže i omogućava međusobnu komunikaciju njihovih korisnika (E); = →internet, = →net

—

У *Rečniku novijih anglicizama* могу се наћи ознаке за две врсте регистарских ознака: за интерперсонална и предметна обележја. Значење које је типично за неформални интерперсонални регистар носи ознаку (*inform*). Тамо где постоје предметна обележја, она су дата пре дефиниције:

ripejd, prid ind [pripêjd]; ⊗ PRE-PAID

[eng. *prepaid*]

(o telefonskim impulsima i sl.) plaćen unapred

Свака лексема, њене евентуалне изведенице или различита значења праћени су примерима који су пажљиво одабрани тако да илуструју дато значење. Примери су увек реченице, узете из штампаног или говорног корпуса или су их, пак, у појединим случајевима, дали сами аутори.

Последњи елемент реченичког чланка јесте списак уочених устаљених колокација за свако појединачно значење неке лексеме:

☉ web адреса, web читач, web корисник, web презентација,
web садржај, web сервер, web сервис, web страна

У целом речнику примењен је систем унакрсног упућивања који води корисника до релевантне одреднице или неког од значења у оквиру те одреднице. Тако се јављају три типа унакрсног упућивања: уз правописно неприхватљиве облике да упуте корисника на прихватљив облик, у оквиру самих дефиниција, уз речи које се налазе у речнику као засебне одреднице и после дефиниције, да упуте на синонимне одреднице.

На крају треба рећи да је *Rečnik novijih anglicizama* модеран речник, неопходан за ваљану употребу речи позајмљених из енглеског језика у српски. Модеран је не само по томе што даје увид у значење англицизама и њихову употребу у савременом српском језику, већ и по томе што својом организацијом и прецизношћу, користећи достигнућа савремене лексикографије омогућава кориснику брз приступ информацијама и њихово лако праћење.

Процес лексичког позајмљивања је свакако врло важан начин обогаћивања лексичког фонда, али савремену језичку праксу карактерише хаотична и немарна употреба великог броја речи енглеског порекла при чему се не размишља много о њиховом значењу, фонолошкој, графолошкој и морфолошкој адаптацији. У том смислу, *Rečnik novijih anglicizama* заиста је крупан корак ка систематизацији употребе новијих англицизама у српском језику.

Нови Сад

Гордана Лалић